

ჰანს-გეორგ ბადამერი
(1900-2002)

გაგების წრის შესახებ*

ჰერმენევტიკული წესი, რომ *მთელი (das Ganze) ნაწილიდან (das Einzelne)*, ხოლო *ნაწილი მთელიდან* გამომდინარე უნდა გავიგოთ, ანტიკური რიტორიკიდან მომდინარეობს და თანამედროვე ჰერმენევტიკამ მჭევრმეტყველების ხელოვნებიდან გაგების ხელოვნებაზე გადმოიტანა. ეს გახლავთ წრიული ურთიერთმომართება, რომელიც აქაც არის და იქაც. *მთელი*, რომელშიც გარკვეული საზრისის ნაგულისხმები, მაშინ ხდება გასაგები, როდესაც *ნაწილები*, რომლებიც *მთელიდან* გამომდინარე განისაზღვრებიან, თავის მხრივ ამ *მთელს* განსაზღვრვენ.

ასე წარმართება გაგების პროცესი *მთელიდან ნაწილისაკენ* და უკან *მთელი-საკენ*. ხოლო ამოცანაა, მიზანმიმართული წრიული სვლით მიგნებული/გაგებული აზრის გაფართოება და განვრცობა. ყოველი *ცალკეულის მთელთან* თანხვედრა *გაგების (Verstehen)* მართებულობის კრიტერიუმია. ამ თანხვედრის არარსებობა *გაგების* მარცხს ნიშნავს.

ჰერმენევტიკული წრე (der hermeneutische Zirkel) *ნაწილისა* და *მთელის* შესახებ შლაიერმახერმა** როგორც ობიექტური, ისე სუბიექტური თვალსაზრისით ერთმანეთისაგან განასხვავა. როგორც ცალკეული სიტყვა ეკუთვნის ტექსტის მთლიანობას, ასევე ცალკეული ტექსტი მიეკუთვნება შესაბამის ლიტერატურულ ჟანრს, ან მწერლის შემოქმედების მთლიანობას, ხოლო მწერლის შემოქმედება — შესაბამის ლიტერატურულ მიმდინარეობას. მეორე მხრივ, იგივე ტექსტი, როგორც შემოქმედებითი აქტის მანიფესტაცია, მიეკუთვნება ავტორის *სულიერი/შინაგანი ცხოვრების ერთობლიობას (das Ganze des Seelenlebens)*. შლაიერმახერის მიხედვით სწორედ ამგვარი ობიექტური და სუბიექტური ერთიანობის საფუძველზეა შესაძლებელი სრულყოფილი გაგება. ამ თეორიაზე დაყრდნობით შემდგომ დილთაი*** საუბრობს „სტრუქტურისა“ და „ერთ მთავარ წერტილში ცენტრირების“ (*„Zentrierung in einem Mittelpunkt“*) შესახებ, საიდანაც გამომდინარეობს *მთელის* გაგება. ამგვარად კი დილთაი გვერდს უვლის ისტორიულ სიბრტყეს (*„die geschichtliche Welt“*) და ყოველგვარი ინტერპრეტაციის საფუძველმდებ პრინციპად აცხადებს, რომ ტექსტი თავად ტექსტიდან ამოსვლით (*aus sich selbst*) უნდა გავიგოთ.

მაგრამ ისმის კითხვა: თავად *გაგების წრიული მოძრაობა* რამდენად ზუსტადაა გაგებული. ის, რაც შლაიერმახერმა სუბიექტურ ინტერპრეტაციად განავითარა, სავსებით უნდა უკუვაგდოთ. როდესაც ჩვენ ტექსტის გაგებას ვცდილობთ, ჩვენ ჩვენი თავი ავტორის *სულიერ წყობაში (seelische Verfassung)* კი არ შეგვყავს,

* ლიტმცოდნეობითი ინტერესებიდან გამომდინარე, იბეჭდება მცირე შემოკლებით (მთარგ.).

** იგულისხმება გერმანელი რელიგიის ფილოსოფოსი, თეოლოგი და პლატონის ფილოსოფიის გერმანულ ენაზე მთარგმნელი ფრიდრიჰ შლაიერმახერი (1868-1834), რომელმაც პირველმა ჩამოაყალიბა ჰერმენევტიკის, როგორც ტექსტის განმარტებისა და გაგების ხელოვნების, საფუძველები ნაშრომში „ჰერმენევტიკა და კრიტიკა“ (postum 1838). (მთარგ.).

*** იგულისხმება გერმანელი ფილოსოფოსი, სიცოცხლის ფილოსოფიის წარმომადგენელი ვილჰელმ დილთაი (1833-1911). (მთარგ.).

არამედ (თუკი მაინც და მაინც *თავი თავის შეყვანაზე (Sichversetzen)* ვისაუბრებთ) ჩვენი თავი მის თვალსაზრისში შეგვყავს.

ეს სხვა არაფერია, თუ არა ის, რომ, რის შესახებაც სხვა გვესაუბრება, მის მართებულობას მხედველობაში ვიღებთ და ვალიარებთ. უფრო მეტიც: თუკი ჩვენ გაგება გვსურს, სხვისი არგუმენტების კიდევ უფრო გამყარებას უნდა შევეცადოდოთ. ამგვარი რამ უკვე საუბარში ხდება, ხოლო დანერჩლის გაგების დროს უფრო მეტად, ვინაიდან ჩვენ იმ *საზრისშემცველის (Sinnhaftes)* განზომილებაში ვმოძრაობთ, რომელიც, თავისთავად, გასაგები მოცემულობაა, და რომელიც არანაირ მოტივაციას არ გვაძლევს იმისა, რომ მოცემული *საზრისი* მაინც და მაინც სხვის სუბიექტურობას დაუჟკავშიროთ (ე. ი. „ავტორის სულიერი/შინაგანი ცხოვრების ერთობლიობას“, ანუ, ავტორის *სულიერ წყობას* — მთარგ.). ამგვარად, ჰერმენევტიკის ამოცანა, სულთა იდუმალი კომუნიკაციის წვდომა კი არა, არამედ *საერთო საზრისში (“am gemeinsamen Sinn”)* წილნაყარობის მოპოვებაა.

მაგრამ ამ წრის არც ობიექტური მხარე, — ისე, როგორც ამას შლაიერმახერი აღწერს — შეესაბამება საქმის ნამდვილ არსს. ყოველგვარი გაგებინებისა და გაგების მიზანია *თანხმობა/თანხვედრა არსებითში (Einverständnis in der Sache)*. შესაბამისად, ჰერმენევტიკის მუდმივი ამოცანაა, დარღვეული *თანხმობის/თანხვედრის (Einverständnis)* აღდგენა. ამას ჰერმენევტიკის ისტორიაც ადასტურებს. გავიხსენოთ ნეტარი ავგუსტინე, რომლის თანახმადაც ძველი აღთქმა ქრისტიანული მოძღვრებით უნდა იქნას განმარტებული. ან გავიხსენიოთ პროტესტანტიზმის ადრეული პერიოდი, რომლის წინაშეც იგივე პრობლემა იდგა, და ბოლოს, გავიხსენოთ განმანათლებლობა, რომლის მიხედვითაც ტექსტის „სრულყოფილი გაგება“ (*“der vollkommene Verstand”*) ისტორიული ინტერპრეტაციის გზით მიიღწევა.

არსებითი სიახლე მაშინ იჩენს თავს, როდესაც რომანტიზმი და შლაიერმახერი, ტრადიციის უწყვეტობას (ანუ, ისტორიზმის პრინციპს — მთარგ.), აღარ განიხილავენ ყოველგვარი ჰერმენევტიკული მიდგომის საფუძვლად, რამდენადაც ისინი თავიანთ მიდგომას უნივერსალობის პრინციპზე აფუძნებდნენ. ხოლო შლაიერმახერის უშუალო წინამორბედი, ფილოლოგი ფრიდრიჰ ასტი* ჰერმენევტიკის ამოცანებს/მიზნებს სიღრმისეულად იაზრებდა, როდესაც ის მოითხოვდა, რომ ჰერმენევტიკას თანხმობა უნდა დაემყარებინა ანტიკურობასა და ქრისტიანობას შორის — ახლებურად განჭვრეტილ ანტიკურობასა და ქრისტიანულ ტრადიციას შორის. განმანათლებლობისაგან განსხვავებით ეს უკვე სრულიად ახალი მიდგომაა, ვინაიდან აქ საქმე ტრადიციული გადმოცემის ავტორიტეტულობასა და კრიტიკული გონების ურთიერთმიმართებას კი არ ეხება, არამედ ტრადიციის ორ ელემენტს შორის ურთიერთმიმართებას, რომლის მიზანია მათი მორიგება/შერიგება.

მე მგონია, რომ ამგვარი სწავლება ანტიკურობისა და ქრისტიანობის ერთიანობის შესახებ ჰერმენევტიკისათვის შეიცავს ჭეშმარიტების მომენტს, რაც შლაიერმახერმა და მისმა მიმდევრებმა უსამართლოდ უკუაგდეს. ფრ. ასტმა თავის სპეკულატიური ენერჯის ძალმოსილებების წყალობით გაგვაფრთხილა, რომ ისტორიაში წარსული გვეძებნა და არა აწმყოს ჭეშმარიტებანი. ამ ფონზე კი შლაიერმახერის ჰერმენევტიკული მიდგომა მეთოდოლოგიურ ცდომილებას შეიცავს.

* ფრიდრიჰ ასტი (1778–1841), გერმანელი ფილოსოფიის ისტორიკოსი და კლასიკური ფილოლოგიის პროფესორი. ჰერმენევტიკაში მისი მთავარი ნაშრომია „ძირითადი მიმართულებანი გრამატიკაში, ჰერმენევტიკასა და კრიტიკაში“ (1808). (მთარგ.).

ყოველი მართლზომიერი განმარტება (**Auslegung**) უნდა მოერიდოს ტექსტს თავს მოახვიოს საკუთარი მიგნებები (**die Willkür der Einfälle**) და საკუთარი შეზღუდული სააზროვნო ჩვევები (**Denkgewohnheiten**), განმარტებლის მხერა თავად ტექსტის საგანთა არსზე (**auf die Sachen**) უნდა იყოს მიმართული. ტექსტის საგანთა არსის გათვალისწინება, ცხადია, ინტერპრეტატორის ერთჯერადი „მარჯვე“ გადწყვეტილება არაა, არამედ მართლაც უპირველსი, მუდმივი და საბოლოო ამოცანა. მნიშვნელოვანია, რომ მხერა მყარად და მუდმივად იყოს მიპყრობილი ტექსტის საგანთა არსზე, რომ ამგვარად ავირიდოთ ცდომილებანი, რომლებიც განმარტებელს მუდმივად ხვდება გზაზე. ვისაც ტექსტის გაგება უნდა, აკეთებს მონახაზს. ის თავისთვის წინასწარ მოხაზავს *მთელის საზრისს* (**den Sinn des Ganzen**), როგორც კი ტექსტში პირველივე საზრისისეული რამ ჩნდება. ის კი ჩნდება იმიტომ, რომ ტექსტს განსაზღვრული საზრისის მოლოდინის (**Erwartungen auf einen Sinn**) განწყობით ვკითხულობთ. სწორედ ამ წინასწარი მონახაზის შემუშავებაში მდგომარეობს იმის გაგება, რაც ტექსტში მუნ მყოფობს (**dasteht**) (ხოლო ამ წინასწარი მონახაზის (**Vorentwurf**) კორექტირება, ცხადია, მუდმივად ხდება იმის მიხედვით, რაც უფრო ვულრმავდებით შემდგომ ტექსტის საზრისს).

ამგვარად, ყოველი წინასწარი მონახაზი შესაძლოა დაექვემდებაროს რევიზიას და ერთის ნაცვლად ტექსტის ძირითადი საზრისის რამდენიმე მონახაზი (**Entwurf**) იქნას შემუშავებული; ასევე, შესაძლოა ურთიერთდაპირისპირებული მონახაზები ერთმანეთს შევუდაროთ და გადავამუშაოთ, ვიდრე ძირითადი საზრისის საბოლოოდ არ დადგინდება. აქ კი ცხადია, რომ განმარტება წარმართება ტექსტზე წინასწარი თვალსაზრისის (**Vorbegriff**) შემუშავების საფუძველზე, რომელსაც შესატყვისი საბოლოო თვალსაზრისი (**Begriff**) ცვლის. მონახაზის სწორედ ეს მუდმივი ხელახალი შემუშავება (**Neu-Entwerfen**), რომელიც გაგებისა და განმარტებისას აზრთა მსვლელობას განსაზღვრავს, არის ის პროცესი, რომელსაც ჰაიდეგერი* აღწერს. ვინც გაგებას ცდილობს, შესაძლოა მცდარი წინასწარი თვალსაზრისი (**Vor-Meinung**) შეიმუშაოს, რომელიც ტექსტის საგანთა არსს არ შეესაბამება. მაგრამ გაგების პროცესში მუდმივ ამოცანად დგას, განმარტებელმა გაბედოს მართებული, ტექსტის საგანთა არსის შესატყვისი წინასწარი მონახაზის შემუშავება, ე. ი. იმ წინასწარი დაშვებს (**Vorwegnahme**) შემუშავება, რომელის მართებულებაც შემდგომ ტექსტის საგანთა არსთან მიმართებისას დადგინდება. აქ სხვა „ობიექტურობა“ არ არსებობს, თუ არა მართებული წინასწარი თვალსაზრისის შემუშავებით მიღწეული ობიექტურობა. სწორედ რომ კეთილგონივრულია ქმედება, როდესაც განმარტებელი (**Ausleger**) ტექსტს საკუთარ თავში შემუშავებული წინასწარი თვალსაზრისის საფუძველზე კი არ მიუდგება, არამედ საკუთარი მოსაზრების ლეგიტიმურობასა და მართებულობის თავად ტექსტის საგანთა არსის გათვალისწინებით გადაამოწმებს.

ეს საფუძვლიანი მოთხოვნა უნდა გავიაზროთ როგორც იმ მეთოდის რადიკალიზება, რომელსაც ჩვენ რეალურად ყოველთვის ვიყენებთ: იმის მიუხედავად, ვინმეს ვუსმენთ, თუ რაიმეს ვკითხულობთ, მოსმენილსა ან ტექსტის შინაარსზე

* მარტინ ჰაიდეგერი (1889-1976), ცნობილი გერმანელი ფილოსოფოსი, ეგზისტენციალიზმის ერთ-ერთი ფუძემდებელი. მისი მთავარი ნაშრომია „ყოფნა და დრო“ („*Sein und Zeit*“) (1927). გადამერი ჰაიდეგერის მონაწილე იყო. (მთარგ.).

არანაირი საკუთარი წინასწარი თვალსაზრისი არ უნდა შევიმუშაოთ, ე. ი. აქ საკუთარი თვალსაზრისები უნდა დავივიწყოთ (ანუ, აქ გადამერი ხაზს უსვამს, რომ მოსმენილ და წაკითხულ ტექსტს საკუთარი სუბიექტური თვალსაზრისები გარედან არ მოვხავიოთ თავს — მთარგ.). ასეთ შემთხვევაში უფრო მეტად გახსნილი ვიქნებით სხვისი აზრის, ან ტექსტის საზრისის მიმართ და საკუთარი თვალსაზრისების ერთობლიობას ან თავად ტექსტის საზრისის მივუსადაგებთ, ან ჩვენს თვალსაზრისებს სხვის თვალსაზრისს დავუქვემდებარებთ. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, ჩვენს შესაძლო თვალსაზრისთა მრავალფეროვნების ფარგლებში — ე. ი. იმის ფარგლებში, სადაც ჩვენ ჩვენთვის რაიმე აზრის მიგნებას ველით — ყველაფერი არ არის შესაძლებელი, და ვინც იმას კარგად არ მიუგდებს ყურს, რასაც სხვა რეალურად ამბობს, მაშინ ის თავად საკუთარი *სავარაუდო თვალსაზრისების (Sinnerwartungen)* მრავალფეროვნებაშიც ვერ გაერკვევა.

ჰერმენევტიკა, ჰერმენევტიკული მიზანდასახულობა თავისთავად სვამს კითხვას (ტექსტის) *სავანთა არსის* შესახებ და ეს მიზანდასახულობა მუდმივად ამ კითხვის მიერაა დეტერმინებული. ასე კი ჰერმენევტიკული ქმედება მყარ საფუძველს მოიპოვებს. შესაბამისად, ვისაც გაგება სურს, ის უკვე საკუთარი *წინასწარი თვალსაზრისის* შემთხვევითობას იმთავითვე აღარ დაეყრდნობა, თავად ტექსტის თვალსაზრისს ჯიუტად და თანმიმდევრულად აღარა წაუყრუებს და მცადრი გაგებაც უკუგდებულ იქნება. ვისაც ტექსტის გაგება სურს, ის უმეტესად მზადაა, თავად ტექსტს *ათქმევინოს რაიმე (reden lassen)*. ამიტომ, ჰერმენევტიკულად განვრთნილი *გონება/ცნობიერება (Bewusstsein)* ტექსტის *სხვაგვარობის (Andersheit)* მისაღებად იმთავითვე მზად უნდა იყოს. ასეთი მზადყოფნა კი, ცხადია, განმმართველისაგან არც საქმიან „ნეიტრალიტეტს“, და არც თვითგანეიტრალებას არ ითხოვს, არამედ გულისხმობს, საკუთარ წინასწარ შემუშავებულ *წინარე შეფასებებისა (Vorurteil)* და *წინარე თვალსაზრისებისადმი (Vormeinung)* შევიმუშაოს *დისტანცირებული მიდგომა (abhebbare Aneignung)*. მნიშვნელოვანია, რომ საკუთარი წინასწარ შემუშავებული *თვალსაზრისი (Voreingenommenheit)* ვაკონტროლოთ, რათა ამით ტექსტი თავის *სხვაგვარობაში* დაფუძნდეს. ამგვარად კი შეიქმნება შესაძლებლობა იმისა, რომ ტექსტის *სავანთა არსი/ჭეშმარიტება* გამოვლინდეს (ანუ, გამოვლინდეს თავად ტექსტის სათქმელი, გამოვლინდეს ის, რასაც ტექსტი ჩვენ გვაუწყებს, გამოვლინდეს სწორედ ის საზრისი, რითაც ტექსტი ჩვენ მოგვმართავს, ანუ, საბოლოო ჯამში გამოვლინდეს ტექსტის *ჭეშმარიტი საზრისი — მთარგ.*). [...]

შედეგად, *გააზრებულ, გაცნობიერებულ მიდგომებზე (methodisches Bewusstsein)* დაფუძნებული გაგების პროცესი საკუთარი *წინასწარი ვარაუდების (Antizipationen)* რეალიზებისკენ/დაფუძნებისაკენ კი არ მიისწრაფვის, არამედ მათ წინასწარ აცნობიერებს, რათა შემდგომ ისინი აკონტროლოს და ამგვარად ტექსტის *სავანთა არსის* მართებული გაგება დააფუძნოს. სწორედ ამას გულისხმობდა ჰაიდეგერი, როდესაც ის მოითხოვდა, რომ თავად *სავანთა არსის* გათვალისწინებით შემუშავებული *განზრახვის (Vorhabe)*, *წინასწარი განჭვრეტისა (Vorsicht)* და *ქმედების (Vorgriff)* საფუძველზე სამეცნიერო თემა „გაგვემყარებინა“.

ამგვარად, ჰაიდეგერის ანალიზში *ჰერმენევტიკული წრე (der hermeneutische Zirkel)* სრულიად ახალ მნიშვნელობას იძენს. აქამდე არსებულ თეორიებში გაგების წრიული სტრუქტურა მუდამ *ცალკეულისა და მთელის* ფორმალური ურთიერთმი-

მართების ფარგლებში რჩებოდა, სადაც სუბიექტური მიდგომა გადამწყვეტი იყო — მთელის ინტუიციური წინასწარდაშვება და შემდგომ ცალკეულში მთელის გამოვლინების წარმოჩენა და ახსნა. ამ თეორიაში წრიული მოძრაობა აქეთ და იქით (ე.ი. მთელიდან ნაწილისაკენ და ნაწილიდან მთელისაკენ — მთარგ.) ტექსტში კი არა, „ტექსტთან“, (ე. ი. ტექსტის ფარგლებს მიღმა — მთარგ.) წარმართებოდა, სადაც ტექსტის სრულყოფილი გაგება გამორიცხული იყო. გაგება კი კულმინირდებოდა დივინატორულ აქტში (ინტუიტიურ გამო/ამოცნობაში), რაც მთლიანად ავტორს (ე. ი. ავტორის „სულიერ წყობას“ — მთარგ.) მიემართებოდა და აქედან გამომდინარე, ყველაფერ სხვას და უცხოს, რაც ტექსტშია, აუქმებდა. ამის საპირისპიროდ ჰაიდეგერი შეიცნობს, რომ ტექსტის გაგებას მუდმივად განსაზღვრავს წინარე თვალსაზრისის წინმსწრაფველი მოძრაობა. რაზეც ჰაიდეგერი აქ მიუთითებს, სხვა არაფერია, თუ არა ისტორიული ცნობიერების (**das historische Bewusstsein**) კონკრეტიზაციის აუცილებლობა. ამგვარად კი მოთხოვნილია, საკუთარი წინარეაზრებისა (**Vormeinung**) და წინასწარ შემუშავებული თვალსაზრისების კონტროლი და გაგების პროცესის ისტორიული ცნობიერებით (ანუ, ისტორიზმის პრინციპით — მთარგ.) გამსჭვალვა, რათა ისტორიულად სხვაგვარის შემეცნებამ და ისტორიული მეთოდების გამოყენებამ ის არ გამორიცხოს, რაც მასშია ჩადებული.

მთელისა და ნაწილის ურთიერთმიმართების წრე, რომელიც ყველანაირ გაგებას უდევს საფუძვლად, ჩემი აზრით, კიდევ სხვა დამატებითი განსაზღვრებითა და შინაარსითაც უნდა გაფართოვდეს, რასაც მე „სრულყოფილების წინასწარდაშვებას“ (**“Vorgriff der Vollkommenheit”**) ვუწოდებ. ეს წინასწარდაშვება ხაზს უსვამს, რომ მხოლოდ ისაა გასაგები, სადაც აზრი სრულყოფილად გვეძლევა (**eine vollkommene Einheit von Sinn**). (აზრის) სრულყოფილების წინასწარდაშვებას ჯერ კიდევ იმ მომენტში წამოვაცყენებ, როცა წიგნს ვკითხულობთ ხოლმე. მხოლოდ მაშინ, როდესაც ეს წინაპირობა არ ვლინდება და ტექსტი გაგუგებარი ხდება, ჩვენ ამ წინაპირობას (ე. ი. ტექსტის აზრობრივი შინაარსის სრულყოფილ გამოვლენას — მთარგ.) კითხვის ნიშნის ქვეშ ვაყენებთ, ეჭვი შეგვაქვს ტექსტში მოცემულ გადმოცემაში (**Überlieferung**) და ვცდილობთ მის კორექტირებას.

(აზრის) სრულყოფილების წინასწარდაშვება, რომელიც ყველა ჩვენს გაგებას წინ უძღვის, თავად წარმოჩნდება როგორც ტექსტის შინაარსის განსაზღვრელი მთლიანობა. აქ მხოლოდ იმანენტური აზრის მთლიანობა (**immanente Sinneinheit**) კი არაა წინაპირობად მოცემული, რომელიც მკითხველს ორიენტაციას ანიჭებს, არამედ ის, რომ მკითხველისმიერი გაგება მუდმივად წარმართება იმ ტრანსცენდენტური საზრისის მოლოდინისაგან (**transzendente Sinnerwartung**), რომელიც ტექსტში ნაგულისხმები აზრის ჭეშმარიტების (**Wahrheit**) საფუძველზე წარმოიქმნება. ეს ის ვითარებაა, როდესაც წერილის მიმღები წერილში მოცემულ ამბებს/ცნობებს, საგნებსა და მოვლენებს, ანუ იმას, რაც მან უნდა გაიგოს, იმთავითვე წერილის დამწერის თვალთ ხედავს, ე. ი. იმას მიიჩნევს, ჭეშმარიტებად/სიმართლედ, რასაც წერილის ავტორი წერს, და არ ცდილობს თავად წერილის დამწერის თვალთახედვის გაგებას. და ისევე როგორც ჩვენ გვჯერა წერილის დამწერის ინფორმაციების, რადგან ის იმ დროს იქ იყო და უკეთ იცის საქმის ვითრება, ასევე, ჩვენც ისტორიულად გადმოცემული ტექსტი (**überlieferter Text**) გვაძლევს მიმართულებას, რომ მან უკეთ იცის საქმის ვითარება, ვიდრე ჩვენმა საკუთარმა წინარე თვალსაზრისებმა

(Vormeinungen). ამგვარად, *სრულყოფილების წინასწარდაშვება* მხოლოდ იმას კი არ გულისხმობს, რომ ტექსტმა საკუთარი აზრი (**Sinn**) სრულყოფილად უნდა გამოთქვას/გამოთქმა უნდა შეძლოს, არამედ იმასაც, რომ ის, რასაც ტექსტი ამბობს, სრულყოფილი/სრული ჭეშმარიტებაა (**Wahrheit**). გაგება პირველ რიგში გულისხმობს ტექსტში მოცემულ საგანთა არსის წვდომას (**sich in der Sache verstehen**), ხოლო, მეორე რიგში, სხვისი თვალსაზრისის წამოწევისა და გაგებას. ამგვარად, უპირველესი ჰერმენევტიკული წინაპირობაა იმის საგანთა არსში წვდომა (**Sachverständnis**), იმ საგანთა არსთან საქმის ქონა (**das Zutun-Haben**), რაც ტექსტშია. სწორედ ამითაა განპირობებული *სრული/მთლიანი აზრის (einheitlicher Sinn)* დაფუძნება და აქ ვლინდება იმ მიდგომის არსი, რასაც ჩვენ *სრულყოფილების წინასწარდაშვება* ვუწოდებთ. ხოლო საფუძველმდებრი და საერთო წინარე შეფასების (**Vorurteile**) საფუძველზე ხორცს ისხამს *მიკუთვნებულობის მომენტი (Zugehörigkeit)*, ანუ ისტორიულ-ჰერმენევტიკული მიდგომა ითვალისწინებს ტრადიციის ფაქტორს (აქ გადამერი ხაზს უსვამს ტექსტში ასახულ და ინტენციურებულ კონკრეტულ ისტორიულ ეპოქაში მოცემულ ობიექტურ ისტორიულ კონტექსტსა ჯამს და არა ამა თუ იმ ისტორიულ ეპოქაში მოღვაწე ამა თუ იმ ცალკეული ავტორის სუბიექტურ თვალსაზრისს — მთარგ.).

ჰერმენევტიკა იქიდან უნდა ამოვიდეს, რომ ვისაც გაგება სურს, უშუალოდ ტექსტის საგანთა არსს (**die Sache**), ანუ ისტორიულ გადმოცემას (**Überlieferung**) (ე. ი. ობიექტურ ისტორიულ კონტექსტს — მთარგმ.) უნდა დაუკავშიროს გაგების პროცესი და ტექსტში მოცემულ ტრადიციასთან უნდა დაამყაროს კავშირი, საიდანაც ისტორიული გადმოცემა გვესაუბრება. მეორე მხრივ, ჰერმენევტიკულმა ცნობიერებამ ისიც იცის, რომ მას ამ საგანთა არსთან თავისთავადი ერთობა არ გააჩნია, როგორც ეს უწყვეტი ტრადიციისთვისაა დამახასიათებელი. მათ შორის არსებობს *მშობლიურობისა და უცხოობის* პოლარობა და აქ ჰერმენევტიკის ამოცანაა, რომ მან შლაიერმახერის მსგავსად ეს პოლარობა „ფსიქოლოგიურად“ კი არ დაძლიოს — ინდივიდუალობის საიდუმლოს გათვალისწინებით (ე. ი. ავტორის შინაგანი სულიერი სამყაროს გათვალისწინებით — მთარგ.), არამედ ჭეშმარიტად ჰერმენევტიკულად, ანუ, *თქმულის (Gesagtes)*, ტექსტში გამოთქმულის გათვალისწინებით: ანუ, ჰერმენევტიკამ უნდა გაიგოს ის ენა, რომლის საშუალებით ჩვენ ისტორიული გადმოცემა მოგვმართავს, უნდა გაიგოს *თქმა (die Sage)*, რომელსაც ისტორიული გადმოცემა გვეუბნება (**uns sagt**). პოზიცია *მშობლიურობასა და უცხოობას* შორის, რომელსაც ჩვენ *ისტორიული გადმოცემა* გვიქმნის, არის შუაში ყოფნა ისტორიულად ნაგულისხმებ, დისტანციაზე მყოფ საგნებსა (ე. ი. ისტორიული კონტექსტი — მთარგ.) და ტრადიციაზე მიკუთვნებულობას (ე. ი. ჰერმენევტიკის საკუთარი იდეოლოგიური პოზიციები — მთარგ.) შორის. ჰერმენევტიკის ჭეშმარიტი ადგილი სწორედ ამ შორისშია (**in diesem Zwischen**).

სწორედ ამ შუაგულიდან, რომელიც ჰერმენევტიკის უმთავრესი ადგილია, იღებს სათავეს ის, რაც აქამდე ჰერმენევტიკაში უგულვებელყოფილი იყო და რაც ახლა მისი უმთავრესი ასპექტია: *დროში დისტანცია (Zeitenabstand)* და მისი მნიშვნელობა გაგების პროცესისათვის. დრო, თავისთავად, არ არის ის უფსკრული, რომელიც უნდა გადაილახოს, რომელიც თითქოსდა დისტანციას ამყარებს; არამედ, სინამდვილეში დრო სწორედ ის საფუძველია, სადაც აქტუალური გაგება

იდგამს ფესვს. ამიტომ, დროში დისტანცია არ არის ის მოცემულობა, რომელიც უნდა დაიძლიოს. დროში დისტანციის დაძლევა ისტორიზმისთვის იყო ის ნაივური წინაპირობა, რომლის მიხედვითაც, თითქოს ეპოქის სული უნდა შევიგრძნოთ, მისი ცნებებით და წარმოდგენებით უნდა ვიაზროვნოთ, და არა საკუთარით, რის საფუძველზეც მოვიპოვებთ ისტორიულ ობიექტურობას.

სინამდვილეში, დროში დისტანცია უნდა გავიაზროთ, როგორც გაგების წარმართვის პროდუქტიული და პოზიტიური შესაძლებლობა. დროში დისტანცია ხომ უწყვეტი ტარდისციითა და გადმოცემებითაა აღვსილი, რომლის ქრილში ჩვენ მთელი ისტორიული გადმოცემის განჭვრეტა შეგვიძლია. აქ ცუდი არ იქნება, პროცესის/ხდომილების (**Geschehen**) ჭეშმარიტ პროდუქტიულობაზე ვისაუბროთ. ყოველი ჩვენთაგანი გრძნობს საკუთარ შეფასებათა უძღურებასა და უსუსურობას, როდესაც დროში დისტანცირების არქონა მყარ კრიტერიუმებს არ გვთავაზობს. ამიტომაცაა, რომ თანამედროვე ხელოვნების შეფასება მეცნიერებას გაურკვეველობასა და უძღურებაში ამყოფებს: ძირითადად, ეს უკონტროლო წინასწარი შეფასებანია (**Vorurteile**), რომლებიც თანამედროვე ხელოვნებას ზერეზონანსს ანიჭებენ, და რომელთა საფუძველზეც ჩვენ შემდგომ წარმოდგენას ვიქმნით თანამედროვე ხელოვნებაზე. ამ წინასწარ შეფასებებს ხელოვნების ნიმუშების ჭეშმარიტი არსის გაგებასთან არაფერი აქვთ საერთო. მხოლოდ და მხოლოდ ამგვარ აქტუალურ მიმართებათა უკუგდების შედეგადაა შესაძლებელი ხელოვნების თანამედროვე ნიმუშების ნამდვილი არსის წვდომა და იმის გაგება, რაც მათშია ნათქვამი. ჭეშმარიტი საზრისის გამოხშირვა/გაფილტვრა (**die Herausfilterung des wahren Sinns**), რომელიც ტექსტსა ან ხელოვნების ქმნილებაშია ჩადებული, უსასრულო პროცესია. დროში დისტანცია, რომელიც ამ ფილტვრაციას ბიძგს აძლევს და წარმართავს, მუდმივ მოძრაობასა/გადაადგილებასა და დროში განფენილობას გულისხმობს და სწორედ ეს არის ის პოზიტიური მხარე, რომელიც ასე მნიშვნელოვანია გაგების პროცესისათვის. იგი იმ წინასწარ შეფასებებს (**Vorurteile**) ანიტრალებს, რომლებიც ცალმხრივი ბუნებისანი არიან და იმ წინარე მოსაზრებებს წამოსწევს წინ, რომლებიც ჭეშმარიტ გაგებას უწყობენ ხელს.

სწორედ დროში დისტანციის საფუძველზე ძალუძს გადაწყვიტოს ჰერმენევტიკამ პრობლემა, რასაც ჭეშმარიტი წინარე შეფასებების ყალბი წინარე შეფასებებისაგან (**Vorurteile**) გამიჯვნა ჰქვია. ჰერმენევტიკაში განაფული ცნობიერება აქ ისტორიულ ცნობიერებას (**ein historisches Bewusstsein**) ეყრდნობა. ეს ისტორიული ცნობიერება ზუსტად იაზრებს გაგების პროცესს თანმდევ და წარმართველ წინარე შეფასებებს, რის საფუძველზეც ისტორიული გადმოცემა (**Überlieferung**), როგორც სხვაგვარი აზროვნება (**Andersmeinung**), თავის თავს წარმოაჩენს და თავის თავს მხედველობაში მისაღებს ხდის. რაიმეზე მოპოვებული წინარე შეფასება (**Vorurteil**) სწორედ საკუთარ ლეგიტიმურობაში უნდა დაფუძნდეს, ვინაიდან ვიდრე იგი დომინირებს, მანამადე მას შეფასებად (**Urteil**) ვერ განვიხილავთ. წინარე შეფასება უშუალოდ ჩვენგან არ წარმოიშობა, არამედ ის, ასე ვთქვათ, „გალიზიანებულ“ უნდა იქნას. გამლიზიანებლის როლში კი ისტორიული გადმოცემა გვევლინება, ვინაიდან, რაც გასაგებად გვიზიდავს, ჯერ თავად უნდა დაფუძნდეს თავის სხვადმყოფობაში (**in seimem Andersein**). პირველი ნაბიჯი, რითაც გაგება იწყება, არის ყურადღების მიპყრობა იმის მიმართ, რაც ჩვენ უშუალოდ მოგვმართავს (**anspricht**). ეს არის

ჰერმენევტიკულ წინაპირობათაგან (**hermeneutische Bedingung**) ყველაზე უმაღლესი ჰერმენევტიკული წინაპირობა. ახლა კი ცხადია, თუ რა არის ამით მოთხოვნილი: საკუთარი წინარე შეფასებების დროებითი აღკვეთა, საკუთარი წინარე შეფასებებისაგან თავის შეკავება. ამიტომ, ლოგიკურად რომ მივუდგეთ, შეფასებათა და, შესაბამისად, წინარე შეფასებათა დროებით აღკვეთას და მათგან თავის შეკავებას უკვე აქვს კითხვის დასმის/შეკითხვის/გამოკითხვის სტრუქტურა (**die Struktur der Frage**).

კითხვის არსია გაგების პროცესის სრულყოფილი განვითარების შესაძლებლობათა შექმნა და შენარჩუნება. თუ წინარე შეფასება საეჭვოა (**fraglich**) და არ შესაბამეობა იმას, რასაც გვეუბნება ერთი, ან მეორე ტექსტი, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ ეს წინარე შეფასება უნდა უკუვადგოთ და მის მაგივრად სხვა წინარე შეფასებას მივანიჭოთ ღირებულება. აქ უფრო მეტად ისტორიული ობიექტივიზმის (**historische Objektivismus**) ნაივურობა ვლინდება: ამ ე. წ. ისტორიზმის (**Historismus**) ნაივურობა კი ისაა, რომ იგი ამგვარ რეფლექსიებს გაურბის, საკუთარ მეთოდს გადაჭარბებულ ნდობას უცხადებს და ამ დროს საკუთარივე ისტორიულობა (**Geschichtlichkeit**) ავიწყდება. ჭეშმარიტად ისტორიულმა აზროვნებამ საკუთარი ისტორიულობა ყოველთვის მხედველობაში უნდა იქონიოს. სწორედ ამ შემთხვევაში დაანებებს იგი თავს ისტორიული ობიექტების ფანტომების დევნას, და ობიექტში სხვას/განსხვავებულს (**das Andere**) შეიცნობს, სხვის სხვად შეცნობასა და ამით როგორც ერთის, ისე მეორეს შეცნობას ისწავლის (ე. ი. გაგების პროცესში, ერთი მხრივ, ისტორიულად გადმოცემული ტექსტის საზრისის, რომელიც ტექსტისავე თქმაში ვლინდება, და, მეორე მხრივ, საკუთარ წინარე შეფასებათა ურთიერთმიმართებას შორის სინთეზისა და ჰარმონიის დაფუძნება — მთარგ.). ამდენად, ჭეშმარიტი ისტორიული საგანი (**die historische Gegenstand**) ერთისა და მეორის ერთიანობაა, ერთისა და მეორის ურთიერთმიმართებაა, სადაც როგორც ისტორიის რეალობა, ისე ისტორიული გაგების რეალობაცაა მოცემული (ე. ი. აქ მოთხოვნილია საინტერპრეტაციო ტექსტში მოცემული ისტორიული კონტექსტისა და მოცემულ ისტორიულ მომენტში წარმართული და ამ ისტორიულ მომენტში მოცემული აქტუალური იდეოლოგიით განპირობებული გაგების პროცესის მთლიანობა — მთარგ.). საგანთა არსზე/საქმეზე ორიენტირებულმა ჰერმენევტიკამ გაგების პროცესში სწორედ ისტორიის რეალობა (**Wirklichkeit der Geschichte**) უნდა წარმოაჩინოს. მე ამას ზემოქმედების ისტორიას (**“Wirkungsgeschichte”**) ვუწოდებ. გაგება ზემოქმედების ისტორიით განპირობებული პროცესია, და აქ ისიც ცხადია, რომ ეს ენობრიობაზე (**Sparchlichkeit**) (ანუ ისტორიულ პროცესში დაგროვილი და ენაში გაცხადებული ჰერმენევტიკული ცოდნა — მთარგ.) მიმართული გაგების პროცესია, რომელშიც ჰერმენევტიკული ქმედება თავის გეზს იღებს.

გერმანულიდან თარგმნა კონსტანტინე ბრეგაძემ

თარგმნილია შემდეგი გამოცემის მიხედვით:
Hans-Georg Gadamer: “Vom Zirkel des Verstehens”
(S. 54-61); in: H.-G. Gadamer, *Kleine Schriften IV: Variationen*. Mohr Siebeck, Tübingen, 1977.